

GEA, FLORA ET FAUNA

Aportació al coneixement florístic del nord de Catalunya

Pere Aymerich i Boixader*

Rebut: 07.07.97
 Acceptat: 28.01.98

Resum

Presentem dades d'interès corològic sobre 63 tàxons observats al nord de Catalunya. El neòfit *Solidago gigantea* Alt. subsp. *serotina* (Kuntze) Mc Neill és novetat per a la flora catalana. *Anthericum ramosum* L., *Cypripedium calceolus* L., *Maianthemum bifolium* (L.) F. W. Schmidt, *Lonicera coerulea* L., *Orchis spitzelii* Sauter ex Koch i *Satureja grandiflora* (L.) Scheele tenen molt poques citacions anteriors a l'àrea pirenaica. *Berberis vulgaris* L. subsp. *seroi* O. Bolòs & Vigo i *Potamogeton perfoliatus* L. han estat retrobats en localitats on havien estat citats antigament. Constatem també l'expansió de dues espècies introduïdes: *Fraxinus ornus* L. i *Senecio inaequidens* DC.

MOTS CLAU: corologia, flora, cormòfits, nord de Catalunya, Pirineus orientals.

Abstract

New floristic data on Northern Catalonia

Data of chorological interest from 63 taxa found on Northern Catalonia are presented in this paper. The neophyte *Solidago gigantea* Alt. subsp. *serotina* (Kuntze) is recorded for the first time for Catalan flora. *Anthericum ramosum* L., *Cypripedium calceolus* L., *Maianthemum bifolium* (L.) F. W. Schmidt, *Lonicera coerulea* L., *Orchis spitzelii* Sauter ex Koch and *Satureja*

grandiflora (L.) Scheele have few former citations on the Pyrenees. *Berberis vulgaris* L. subsp. *seroi* O. Bolòs & Vigo and *Potamogeton perfoliatus* L. have been observed in places where they had been found long ago. We also confirm the expansion of two introduced species: *Fraxinus ornus* L. and *Senecio inaequidens* DC.

KEYWORDS: chorology, flora, cormophyta, Northern Catalonia, Eastern Pyrenees.

Resumen

Aportaciones al conocimiento florístico del norte de Cataluña

Se presentan datos de interés corológico sobre 63 táxones observados en el norte de Cataluña. El neófito *Solidago gigantea* Alt. subsp. *serotina* (Kuntze) Mc Neill es una novedad para la flora catalana. *Anthericum ramosum* L., *Cypripedium calceolus* L., *Maianthemum bifolium* (L.) F. W. Schmidt, *Lonicera coerulea* L., *Orchis spitzelii* Sauter ex Koch y *Satureja grandiflora* (L.) Scheele cuentan con muy pocas citas anteriores en el área pirenaica. *Berberis vulgaris* L. subsp. *seroi* O. Bolòs & Vigo y *Potamogeton perfoliatus* L. se han vuelto a observar en localidades donde habían sido citados antiguamente. Constatamos además la expansión de dos especies introducidas: *Fraxinus ornus* L. y *Senecio inaequidens* DC.

PALABRAS CLAVE: corología, flora, cormófitos, norte de Cataluña, Pirineos orientales.

Introducció

En aquest treball oferim referències florístiques d'interès biogeogràfic procedents d'una àmplia i heterogènia àrea del nord de Catalunya, limitada a l'oest per la conca alta del riu Segre i a l'est per les de la Tet i l'Aude, i centrada en les serres del Prepirineu oriental. Els condicionants ecològics d'aquest territori són molt variats, d'acord amb la diversitat litològica, altitudinal i climàtica. Totes les observacions han estat fetes entre 1990 i 1997. En bona part, les cites provenen de localitats ben conegudes i que han estat visitades nombroses vegades durant aquest període. Només quan ho hem cregut interessant, per raons diverses, indiquem la data de la troballa. Per a cada localitat especificuem l'altitud i la quadrícula UT M de 10 km de costat, totes dins la zona de designació 31T. Hi indiquem, a més, el terme municipal o bé una unitat orogràfica de referència. Els topònims utilitzats són, sempre que ens ha estat possible, els que apareixen als mapes comarcals 1:25.000 de l'Institut Cartogràfic de Catalunya. Les espècies són presentades en ordre alfabètic.

Les dades corresponen a tàxons que no eren coneguts o bé havien estat molt poc citats del territori considerat, alguns dels quals hi han estat introduïts recentment. En alguns casos es tracta de plantes noves o molt escasses per a la flora catalana. En d'altres és interessant la confirmació de la presència actual d'espècies que ja havien estat trobades per autors antics, les citacions dels quals podien haver estat considerades dubtoses. La resta d'informació té interès per a definir millor l'àrea de distribució de determinades espècies. En uns quants casos (*Erodium foetidum* subsp. *rupestre*, *Orchis coriophora* subsp. *martrinii*, *Reseda ba-*

rrelieri i, segurament també, *Thesium catalaunicum*) es tracta de plantes que havien estat sovint confoses amb altres tàxons.

Catàleg

Acer platanoides L.

Barranc del riu de Peguera (Cercs, Berguedà; DG06), al vessant E dels rasos de Peguera, entre 1.200 i 1.400 m; població amb tota probabilitat autòctona, que es fa en llocs arrecerats i humits de la fageda. Fondals de la riera d'Avià (Avià, Berguedà; DG05), al S de Graugés, entre 550 i 580 m; pròspera població naturalitzada a partir d'individus cultivats en jardins. L'espècie ja havia estat citada de Berga –considerant la localitat en sentit molt ampli– el segle XIX per Costa (*in* Cadevall, 1913-1937).

Allium moschatum L.

Serra dels Obacs, sobre la Móra Comdal (Odèn, Solsonès; CG66), a 1.200 m, en una codina sobre conglomerats. La Trencada de Sallent (Coll de Nargó, Alt Urgell; CG56), a 700 m, en brolles de romaní. Totes dues localitats es troben a una latitud semblant, a banda i banda del Segre, i contribueixen a precisar l'àrea prepirinenca d'aquesta espècie mediterrània, que ja havia estat citada per Romo (1989) del Montsec.

Anthericum ramosum L.

Al NW de la collada de Cal Peña (Fígols i Alinyà, Alt Urgell; CG67), a 1.340 m, en un talús de pista forestal situat dins una obaga de *Pinus nigra* i *P. sylvestris*, on el 25-VI-94 només n'observàrem 3 individus. A Catalunya només hem trobat comptades citacions antigues d'aquesta espècie

*C/ Comte Oliba, 23. E-08600 Berga.

eurosiberiana, referides als Pirineus centrals (Cadevall, 1913-1937).

Arenaria fontqueri Cardona & J. M. Monts. subsp. ***hispanica*** (Coste & Soulié) Cardona & J. M. Monts.

Extrem W de l'altiplà de Capolat (Berguedà-Solsonès, CG95-CG96): serrat de la Qüestió, rasa de la Frau, puig Rodon, puig Gertell, a 1.000-1.300 m; comuna a les codines sobre conglomerats.

Ja citada anteriorment dels Prepirineus orientals, de l'E de la serra del Cadí (Soriano, 1992, 1993) i del massís del Port del Comte (Vives, 1964; Font, 1993).

Berberis vulgaris L. subsp. ***seroi*** O. Bolòs & Vigo

Berga (Berguedà, DG06): dues petites poblacions, amb unes quantes desenes d'individus, en talussos de camins situats enmig de camps, a 640 i 700 m.

Coneixem la seva presència en aquests indrets des de fa anys, i el seu aspecte ens havia fet pensar en una possible introducció. No sembla que tinguin una vitalitat gaire bona, i mai no hem pogut observar-ne la fructificació, bé que floreixen anualment. Però el fet que pertanyin precisament a la subsp. *seroi*, pròpia del quadrant nord-est de la península Ibèrica –que és la que hauria de correspondre, per lògica biogeogràfica, a una població autòctona–, així com l'existència de citacions antigues a la zona, fan que avui considerem força probable que aquestes plantes puguin ser els relictos d'una població més estesa en temps passats. *B. vulgaris* fou citat a primers del segle XX per C. Pujol (*in* Cadevall, 1913-1937) dels marges de Berga –potser es tractava de les nostres mateixes localitats– i de Puig-reig. Encara abans, Vidal (*in* Cadevall, 1913-1937) havia citat un tàxon afí i absent de

la flora catalana, *B. aetnensis* R. & Sch., d'entre Cardona i Berga. Aquest tàxon es distingeix de *B. vulgaris* s. s. –entre altres caràcters– pels fruits de color blavós, i no vermells; la subsp. *seroi* també té sovint les baies blavoses. No coneixem cap altra localitat actual d'aquesta espècie al Berguedà ni en comarques veïnes. Les citacions recents més properes són de la serra del Montsant –on s'ha retrobat fa poc (Pascual, 1996)– i del Pallars Sobirà (Bolòs *et al.*, 1994).

Chenopodium foliosum (Moench) Asch. var. ***exsuccum*** (Loscos) O. Bolòs & Vigo
Chenopodium exsuccum (Loscos) Uotila

Serrat Gran (Berga, Berguedà; DG06), a 1.200 m, en peus de cingle balmats i freqüentats pel bestiar, en orientació S.

Cicerbita plumieri (L.) Kirschleger

Barranc de la Fou (Alàs i Cerc, Alt Urgell; CG78), a l'extrem nord-occidental de la serra del Cadí; una petita població en un herbassar megafòrbic a la vora del torrent, a 1.500 m. No havia estat citada del Cadí.

Cistus laurifolius L.

Garrics de Tàpies, al NE de la colònia Rosal (Olvan, Berguedà; DG06), a 600-640 m; viu en clarianes de garriga, sobre conglomerats, molt sovint en companyia de *C. salvifolius*. Espècie fins ara no citada de la vall del Llobregat. Aquesta localitat es troba a mig camí de les seves àrees de distribució ja conegudes de la Catalunya oriental i del Pirineu central.

Crocus nudiflorus Sm.

Freqüent al vessant E del massís dels rasons de Peguera (Berguedà; DG06, CG96), entre 1.500 i 2.000 m. Les localitats més properes d'on havia estat citat són al vessant

S del Puigllançada (DG18) i al vessant N de la Tosa d'Alp (Vigo, 1983; Soriano, 1992). En aquest darrer massís també l'hem vist al vessant sud: plans de Canells (DG18) i collada de la Bòfia (DG08).

Cypripedium calceolus L.

El 1996 vam localitzar una nova població d'aquesta rara orquídia a Sant Jaume de Frontanyà (Berguedà, DG17), i en un cens realitzat l'estiu de 1997 s'hi van comptar 213 plantes. Viu en altituds compreses entre 1.200 i 1.300 m, ocupant llocs de fort pendent sobre substrat calcinal i exposats al N, en clarianes del bosc mixt de *Fagus sylvatica* i *Pinus sylvestris*. Aquesta localitat s'afegeix a la ja coneguda al mateix massís del Catllaràs des de l'inici dels anys 80 (Lazare *et al.*, 1987). Per motius de seguretat preferim mantenir la reserva sobre la seva situació exacta.

Epilobium angustifolium L.

Espècie comuna als estatges montà i subalpí dels Prepirineus orientals, quasi sempre per damunt de 1.000 m. Després dels incendis de l'estiu de 1994 al baix Berguedà, va aparèixer massivament a la majoria d'àrees cremades, i va ocupar altituds baixes (500-800 m) en zones de marcada influència mediterrània, als quadrats CG94, CG95, DG04, DG05 i DG15, d'on abans era pràcticament absent. Només hi coneixiem dues poblacions residuals que vivien també en paratges cremats a principis dels 80. Dues altres espècies pròpies de les clarianes forestals eurosiberianes –*Salix caprea* i *Populus tremula*– han tingut un comportament semblant, però no tan espectacular. També van aparèixer als boscos cremats dos altres *Epilobium* (*E. hirsutum*, *E. parviflorum*) que habitualment s'associen a la vegetació higròfila, però molt menys abun-

dants que *E. angustifolium*. En l'actualitat (1997) aquest darrer encara hi és comú.

Erodium foetidum (L.) L'Hér. subsp. ***rupestri*** (Pourr. ex Cav.) O. Bolòs & Vigo

Tàxon que s'estén per una àrea contínua sobre els conglomerats del contacte entre els Pirineus i la depressió de l'Ebre, des de l'E del Llobregat fins al Segre. D'est a oest el podem trobar a: massís del Catllaràs (tossa de Montclús, carenes al NE de Sant Romà de la Clusa, serrat de Fulleraes), DG17; serra de Picancel, DG16; serra dels Tossals i altiplà de Capolat (els Tossals, serrat de la Qüestió, cap dels Plans), CG95, CG96; serra i altiplà de Busa, CG86; mola de Lord, CG86; serrats de la capçalera de la ribera Salada, CG76, CG66; serra dels Obacs, sobre la Móra Comdal, CG66. És particularment abundant a les extenses masses de conglomerats de l'alt Solsonès. Viu en altituds de 900 a 1.650 m, bé que la majoria de poblacions es troben a 1.000-1.300 m.

Hi ha hagut una considerable confusió en la determinació dels *E. foetidum* dels conglomerats a l'est del Segre. Marcet (1912) ja identificà correctament les plantes de Canalda (Solsonès) com a *E. supracanum* L'Hér. (sinònim d'*E. rupestre*) i la mateixa opinió manifestà Font Quer (1982) per a les del Picancel. Més endavant, Vives (1964) –probablement en un lapsus– considera sinònims *E. supracanum* i *E. glandulosum*, i descriu de l'alt Solsonès una nova associació (*Erodio-Arenarietum capitatae*) que té com a característica aquest segon tàxon, error que s'ha arrossegat fins a treballs recents (Font, 1993). Rosell (1978) considera que les poblacions del Catllaràs són referibles a la subsp. *lucidum* (Lapeyr.) O. Bolòs & Vigo. Romo (1985) torna a citar la subespècie correcta –com a nova– per a l'alt Solsonès. Guittoneau &

Montserrat (1988) clarifiquen una mica la situació i dibuixen ja un mapa força ajustat de la distribució d'*E. rupestre*. Bolòs & Vigo (1990), encara diuen que els exemplars prepirinencs mostren diferències respecte dels de Montserrat, la seva localitat clàssica. En la nostra opinió, totes les poblacions de la zona s'han de referir a *E. rupestre*, tàxon endèmic dels conglomerats prepirinencs entre la Baixa Ribagorça i el Berguedà, i també de Montserrat.

La subsp. *glandulosum* és un tàxon ibèric septentrional, de distribució molt àmplia i fragmentada, que a la zona considerada no apareix sinó més al nord, a les calcàries subalpines del Cadí oriental, Moixeró i Tosa d'Alp-Puigllançada. En aquest sentit, el mapa de Bolòs & Vigo (1990) que dibuixa una gran àrea prepirinenca per a aquesta subespècie, no es correspon amb la realitat: gran part d'aquesta àrea és ocupada exclusivament per *E. foetidum* subsp. *rupestre*.

Euphorbia nevadensis Boiss. & Reut. subsp. *aragonensis* (Loscos & Pardo) O. Bolòs & Vigo

Turó del Vilar (Navès, Solsonès; CG85), a 880 m, en una pineda de *Pinus nigra* orientada al NW, sobre gresos de matriu calcària. Sector NE dels cingles de Vallcebre, sobre Sant Climent i sota els plans d'Alba (Vallcebre, Berguedà; DG07), a 1.150-1.250 m, en una pineda oberta de *Pinus sylvestris* orientada al NNE i sobre substrat calcinal. La segona localitat podria representar el límit NE de l'àrea d'aquest tàxon, les citacions més properes del qual eren del Bages i de l'Alt Urgell (Bolòs & Vigo, 1990). Les mesures i la forma de les fulles dels nostres exemplars es corresponen amb les donades (Benedí *et al.*, 1997) per a la subsp. *aragonensis* s. s., i no pas amb les de la subsp. *boslosii* Molero & Rovira; per con-

tra, són de color verd fosc i brillants, com les d'aquesta segona forma.

Fraxinus ornus L.

Espècie àmpliament naturalitzada i en expansió al sector central del Berguedà, i en vies de naturalització en altres zones de la comarca i també de l'alt Solsonès. Contràriament a les opinions suggerides recentment per al Bages (Vallès & Badia, 1994) i la serra de Montsant (Pascual, 1996) sobre el possible caràcter autòcton dels individus descoberts en aquestes àrees, ens sembla fora de dubte que totes les poblacions conegudes al territori que considerem són originades a partir de plantes cultivades. El freixe de flor és un arbre plantat en jardins i marges de carretera, punts a partir dels quals es difon amb facilitat per les comunitats vegetals properes, mostrant una gran capacitat colonitzadora. Els individus naturalitzats –sovint molt nombrosos– viuen sobretot en comunitats una mica alterades (prop de camins, boscos aclarits, bardisses, comunitats de ribera), però també poden observar-se –més escassos– dins comunitats més tancades i allunyades de focus pertorbadors (pinedes de pi roig i pinassa, garrigues).

En l'actualitat, el coneixem d'un bon nombre de localitats del Berguedà i el Solsonès. El sector on és ben naturalitzat, i francament abundant –molt més que els dos freixes autòctons–, comprendria un quadrilàter amb vèrtexs a Berga, Avià, Gironella i Olvan (DG05, DG06); s'hi fa entre 450 i 1.000 m, sembla que s'ha naturalitzat a partir d'arbres plantats als marges de carreteres i pot trobar-se en tota mena d'ambients. Individus esparços poden veure's per tota la ribera del Llobregat, almenys fins a l'Ametlla de Merola (Berguedà, DG04) i Navàs (Bages, DG03), així com també en

punts més separats del riu, com Casserres (Berguedà, DG05). Fora d'aquest nucli central, en coneixem quatre de secundaris: bardisses sobre el Llobregat, prop dels Cortals (la Pobla de Lillet, Berguedà; DG17), a 820 m; boscos de la riera de Merdançol, prop de les Eres de Guardiols (Vilada, Berguedà; DG16), a 740-800 m; inici de la pista a Sisquer i Montcalb (Guixers, Solsonès; CG96), a 940-990 m; vores del riu aigua de Valls al S de la Casanova de Valls (Guixers, Solsonès; CG86, CG96), a 800-840 m. Individus aïllats també han estat observats a la ribera del Llobregat a l'E de Guardiola de Berguedà (DG07), i sobre el riu aigua d'Ora, anant cap a Sant Pere de Graudescales (CG96; J. Vigo, com. pers.).

Considerant l'extensió que ocupa l'espècie al Berguedà central, hem de pensar que el procés de naturalització va iniciar-se fa ja dècades. Als altres nuclis deu ser un fenomen més recent. A l'alt Solsonès, Vives (1964) no el cita, tot i haver recorregut aquelles mateixes localitats.

Galanthus nivalis L.

Noves localitats del Berguedà: serrat de la Figuerassa (vessant SE dels rasos de Peguera, DG06), a 1.370 m, en boxedes de la carena; plans de Canells (DG18, 1.940 m) i els Orris (DG08, 1.900 m), totes dues localitats al vessant S de la Tosa d'Alp. Ja havia estat citat de la comarca per Grau (*in Cadevall*, 1913-1937), de Berga en sentit ampli, i per Farràs *et al.* (1981), del Cadí sud-oriental. Deu ser més corrent que no sembla per les escasses citacions, ja que es tracta d'una planta de floració molt primerenca i que més tard pot passar inadvertida amb facilitat. Habita també, abundant, als prats i vernedes de la plana cerdana, entre Talltorta i el molí de Bolvir (DG09, 1.060 m).

Galium odoratum (L.) Scop.

Clot de la Molina (vessant NE dels rasos de Peguera, DG06), a 1.450-1.600 m, dins la fageda; torrent de l'Estenedor, a la vall de Bastanist (Cadí nord-oriental, CG98), a 1.650 m, dins l'avetosa. En aquest sector prepirinenc ja havia estat citat de la baga de Gresolet (Pedraforca, CG97) per Sebastià (1983), localitat on l'hem vist puntualment molt abundant.

Glechoma hederacea L.

Freqüent a les vernedes de la plana cerdana, entre Isòvol i el molí de Ger (DG09), a 1.060 m, on és sense cap mena de dubte autòctona. També la coneixem en uns quants punts del Berguedà i del Solsonès: la Vall d'Ora (Navès, Solsonès; CG96; 800 m), la Casanova de les Garrigues (Cercs, Berguedà; DG06; 1.200 m) i Viladomat (Vilada, Berguedà; DG16; 800 m), localitats on habita bardisses prop de cases de pagès; en el primer cas sembla clar que es tracta d'una població procedent de cultiu, mentre que les altres dues poblacions podrien ser autòctones, bé que es fa difícil assegurar-ho.

Gymnocarpium dryopteris (L.) Newm.

Baga de Llobateres, al vessant nord de la serra d'Ensiya (CG97; 1.700 m). Aquest deu ser un dels límits meridionals de l'espècie a Catalunya.

Iris lutescens Lam.

Espècie mediterrània que arriba, molt rara, fins als primers relleus del contacte entre els Pirineus i la depressió de l'Ebre: serra Llarga, al SW de Sant Llorenç de Morunys (Navès, Solsonès; CG86; 1.200 m); Puig Gertell (Capolat, Berguedà; CG95; 1.300 m); coll del Tei, a la serra de Picancel (la Quar, Berguedà; DG16; 980 m). En totes les localitats viu en carenes, sobre conglomerats.

***Juniperus sabina* L.**

Serra del Cadí: el Boixeder, sobre el coll de Jovell (Josa, Alt Urgell; CG88), a 1.900-2.200 m, força freqüent en matollars de *Juniperus nana* i *Arctostaphylos uva-ursi* sobre calcàries i orientats al S; capçalera de la vall de Pi, sota prat Rodó (Bellver, Cerdanya; CG98), a uns 1.900 m, en un ambient semblant, però molt més rara; Roques del Claper, al vessant S de la Tosa d'Alp (Bagà, Berguedà), a 2.000 m, només quatre plantes. Espècie rara al Pirineu català, que ja era coneguda del vessant N de la Tosa d'Alp i la serra del Moixeró (Soriano, 1992, 1993), però no del Cadí.

***Lathraea squamaria* L.**

Localitats noves de l'espècie al Berguedà: ribera del Llobregat, sobre el Clot del Moro (Castellar de n'Hug, DG17), a 1.000 m, dins la verneda; baga de la serra dels Tossals (Capolat, CG96), a 1.150 m, dins la fageda; torrent Fred, al vessant N de la serra de Picancel (la Quar, DG16), a 700 m, dins l'avellanosa. Al territori considerat només coneixiem les cites de Soriano (1992, 1993) per a la ribera del Bastareny (DG07, DG08).

***Lathyrus tuberosus* L.**

Sagàs (Berguedà, DG15), a uns 600 m; el juliol de 1996 el veírem abundant als marges entre la carretera i els sembrats, al llarg d'uns 150 m, però l'estiu següent –després de la neteja efectuada pel servei de manteniment de carreteres– semblava que havia desaparegut d'aquesta localitat. Josa de Cadí (Alt Urgell, CG87), 1.400 m, escassa al marge d'un prat l'estiu de 1997. Espècie de la qual es coneixen molt poques citacions recents a Catalunya.

***Lonicera coerulea* L.**

Al S de l'embassament de Matamala (Capcir, DH21), a 1.550-1.600 m; abundant

a les pinedes mixtes de *Pinus sylvestris* i *P. uncinata*. Bosc de Barrès, a la capçalera de la Tet (Alta Cerdanya, DH21) a 1.700-1.800 m; escassa. Espècie amb molt poques citacions recents dels Pirineus (Bolòs & Vigo, 1996).

***Lonicera nigra* L.**

Viu en quasi tots els massissos prepirinencs de l'alt Berguedà, als vessants obacs, on pot ser localment freqüent i d'on no era citada: baga del Verd (CG87, 2.000 m); baga de Gresolet, al Pedraforca (CG97, 1560 m); baga de Peguera, als rasos de Peguera (CG96, 1.600-1.800 m); baga de Castellar de n'Hug, a la serra de Moreu (DG18, 1.450-1.500 m); a l'E de la font de Savagossa, al nucli central del Catllaràs (DG17, 1.550 m). En totes les localitats habita en pinedes obagues de *P. uncinata* i *P. sylvestris*, llevat del Catllaràs, on viu en peus de cingle amb bosc mixt de faig i pi roig.

***Maianthemum bifolium* (L.) F. W. Schmidt**

Al S del pantà de Matamala (Capcir, DH21), a 1.550-1.600 m; no gaire rara a les pinedes mixtes de *Pinus sylvestris* i *P. uncinata*, on creix generalment al sòl acumulat damunt blocs granítics ombrejats. Es tracta d'una espècie que ha estat molt poc citada dels Pirineus. A Catalunya ha estat trobada en temps recents a la vall de Camprodon (González & Gil, 1987), al vessant S del coll de Pimorent (Terrisse *et al.*, 1989), i també existeix al massís de Madres, concretament a la vall de Noedes (A. Mangeot, com. pers.).

***Molopospermum peloponnesiacum* (L.) Koch**

Espècie relativament freqüent, però local, als Prepirineus orientals, de la qual n'existeixen una sèrie de poblacions que

creixen en ambients atípics i en altituds inusualment baixes, als cingles del contacte entre els Pirineus i la depressió de l'Ebre, dins les comarques del Solsonès i Berguedà, al W del Llobregat: cingle de la Creu (serra de Busa; CG86; 1.200 m); serrat de la Qüestió, sobre la rasa de Comadescales (altiplà de Capolat; CG96; 1.100-1.200 m); cingles de Taravil (altiplà de Capolat; CG95; 1.200-1.300 m); cingles de Sant Salvador (altiplà de Capolat; CG95; 1.050-1.100 m); serrat Gran, al W de la serra de Queralt (DG06; 1.100 m). Viuen als relleixos de cingles orientats al S, sobre conglomerats i gresos carbonatats, en punts on segurament reben aigua d'infiltració. També poden trobar-se, més rarament, als prats de les carenes d'aquests cingles.

***Myricaria germanica* (L.) Desv.**

La ribera Salada, a l'W del molí de Querol (Castellar de la Ribera, Solsonès; CG65), a 520 m; abundant als codolars assolellats del riu.

***Odontides kaliformis* (Pourel ex Willd.) Pau**

Peramola (Alt Urgell, CG55), a 580 m. Localitat que possiblement representa un dels límits septentrionals de l'espècie.

***Orchis coriophora* L. subsp. *martrinii* (Timb.-Lagr.) Nyman**

Aquest seria el tàxon del grup d'*O. coriophora* habitual als prats acidòfils de muntanya mitjana del vessant nord de la serra del Cadí, i al qual caldria, segurament, atribuir les diverses citacions d'*O. coriophora* L. subsp. *fragrans* (Pollini) Sudre corresponents a aquests ambients (Farràs *et al.*, 1981; Soriano, 1992). L'hem vista a la conca del torrent de Barguja (Cava, Alt Urgell; CG88), a 1.340-1.380 m i al coll de Vanses (Alàs i Cerc, Alt Urgell; CG88), a

1.500 m. Ha estat citada també fa poc en àrees veïnes: massís de l'Orri (Carreras, 1993), alt Llobregat (Sanz & Nuet, 1995), vall de Ribes (Vigo, 1996).

***Orchis spitzelii* Sauter ex Koch**

L'obaga d'Adraén (Alt Urgell, CG78), extrem W de la serra del Cadí, a 1.450-1.750 m. Viu en boscos poc densos de *Pinus sylvestris* –amb *P. uncinata* a les parts altes–, orientats als NW, i amb el sotabosc cobert per una catifa quasi contínua d'*Arctostaphylos uva-ursi*. Aquest és un hàbitat típic per a l'espècie, que apareix associada als matollars de boixerola en gairebé tota la seva àrea de distribució.

Oròfit rar i de distribució molt fragmentada, estès des del Líban fins als Pirineus. En aquesta darrera serralada no havia estat citada fins al 1995, any en què se'n va trobar un únic individu al Montcoronat (massís de Madres, Conflent) (Geniez & Letscher, 1996). Recentment (Lewin, 1997) s'ha descobert un plec d'herbari del segle XIX, provinent de la mateixa localitat i que contenia aquesta espècie, però que havia estat determinada com a *O. saccata*. L'any següent, 1996, va ser observada en un punt no determinat de la serra del Cadí per J. Samuel (*in* Lewin, 1997).

Com l'exemplar trobat al Montcoronat, els nostres corresponen a *O. spitzelii* s. s., i no pas al tàxon vicariant *O. cazorlensis* Lacaita, estès per les muntanyes ibèriques i bètiques. Delforge (1994) opina que les citacions recents d'*O. spitzelii* a Mallorca (Alomar, 1989-1990) podrien correspondre en realitat a la segona espècie. Convindria revisar la corologia de tot el grup d'*O. spitzelii* dins el nostre àmbit, d'acord amb els nous coneixements. Sembla altament probable que *O. patens* Desf., que era citada a Bolòs *et al.* (1993) dels territoris

catalanídic i serrànic i de Mallorca, no existeixi als Països Catalans; Delforge (1994) considera que és una espècie exclusivament liguero algeriana. Ja Alomar (1989-1990) opina que les citacions mallorquines antigues correspondrien a *O. spitzelii*. Les cites del territori serrànic, és molt possible que corresponguin a *O. cazorlensis*, com també sembla que podria ser el cas de les mallorquines i del territori catalanídic. Una confusió semblant s'havia produït amb les poblacions d'aquest darrer tàxon de l'àrea de Cuenca, que primer havien estat atribuïdes a *O. patens* i més endavant a *O. spitzelii* (Davies, 1988).

***Orobanche purpurea* Jacq.**

Peguera (Fígols, Berguedà; CG96): sota l'antic poble, a 1.600 m, i a la Bruixa, 2 km a l'W i a 1.650 m; sobre Castellar de N'Hug (Berguedà, DG28), 1.500-1.620 m. En totes dues localitats habita prats mesòfils assolellats. Espècie força citada antigament del nord de Catalunya (Bolòs & Vigo, 1996), però de la qual quasi no s'han publicat dades recents. Carrillo & Ninot (1992) la trobaren a la vall d'Espot (Pallars Sobirà).

***Petasites paradoxus* (Retz.) Baumg.**

Espècie comuna al sector central del vessant nord de la serra del Cadí, on té un dels seus escassos nuclis de distribució pirinencs, és característica de les torrenteres rocoses dels estatges subalpí i montà. Els darrers anys n'hem trobat dues petites poblacions separades de la seva àrea tradicional, ocupant talussos de pistes forestals, i que semblen ser el resultat de la colonització recent d'aquest nou medi. Les localitats són: serra del Moixeró, a la cruïlla de les pistes del cortical d'en Vidal i de font Llebrera (serrat de Puig Sequer, Cerdanya; DG08), 1.500 m.; extrem W de la serra del Cadí,

pista forestal del Pradell sobre el barranc de Ginebreda (Alt Urgell, CG78), 1.880 m. Aquestes poblacions cobrien pocs metres quadrats els anys 1995 i 1997, respectivament. La planta era acompanyada en tots dos casos per *Tussilago farfara*, amb la qual pot ser confosa en una observació poc acurada.

***Potamogeton gramineus* L.**

Embassament de Matamala (Capcir, DH21), a 1.530 m, abundant a la cua. A. Terrisse (com. pers.) ha observat l'espècie més al nord i fora ja de l'àmbit territorial català, a l'estany de Quérigut. El mateix autor ens comunica que havia vist també el *Potamogeton* de Matamala sense fructificar, i l'atribuï a *P. polygonifolius*; plantes semblants a aquestes les ha trobades a l'Alta Cerdanya, a l'estany Negre, SE de la Bullosa i a un dels estanyols al NE de Superbolquera.

***Potamogeton perfoliatus* L.**

Santa Maria de Merlès (Berguedà; DG15), a 510 m; abundant en un canal lateral de la riera, i molt escàs en una resclosa. Espècie molt rara a Catalunya, que C. Pujol (*in* Cadevall, 1913-1937) cità com a abundant al riu d'Adest, nom antic de la riera de Merlès. Constatem, doncs, la pervivència de l'espècie en aquesta àrea fins a l'actualitat. Avui, però, no pot ser qualificada de gens abundant, i ha quasi desaparegut de la riera –molt degradada pels abocaments procedents de granges–, i es manté sobretot al canal lateral.

***Potamogeton trichoides* Cham. & Schlecht.**

És l'espècie del gènere més corrent en basses de terrenys agrícoles del baix Berguedà (CG94, CG95, DG04, DG05, DG06, DG14, DG15). Puja fins als altiplans

de Busa (Navès, Solsonès; CG86), a 1.320 m, i de Capolat (Berguedà; CG95), a 1.200-1.300 m, on viu en basses per abeurar el bestiar. Ja havia estat citat antigament del Berguedà per C. Pujol (*in* Cadevall, 1913-1937), que el considera espècie comuna a la comarca, i dóna com a localitats concretes Puigreig, Avià i Balsareny, aquesta darrera ja al Bages. En canvi, Bolòs *et al.* (1993) no l'esmenten al territori auso-segarric, dins el qual és compresa tota aquesta àrea.

***Potentilla recta* L.**

Barguja (Cava, Alt Urgell; CG88), al vessant nord de la serra del Cadí, a 1.400 m; en prats acidòfils montans. Espècie rara als Pirineus (Bolòs *et al.*, 1996), citada ja de la propera Tosa d'Alp (Soriano, 1992, 1993).

***Primula acaulis* (L.) L.**

No és pas –com es diu a Bolòs & Vigo (1996)– una espècie molt rara al Berguedà: té una distribució força àmplia pel quadrant sud-oriental de la comarca. És comuna als fons de vall del vessant nord de la serra de Picancel (DG06, DG16) a 600-900 m. Més escassa, però freqüent, al vessant meridional d'aquesta serra, on arriba pel sud fins a la part baixa de la riera de la Riba, a prop de Gironella (DG05), a 500 m. Més a l'est, segueix la conca de la riera de Merlès, fins a la part inferior (DG15, DG14, DG04), i baixa fins a 400 m.

***Pulmonaria affinis* Jord. in F. W. Schultz**

Espècie que era ja ben coneguda dels boscos altimontans i subalpins del vessant nord de la Tosa d'Alp, Moixeró i Cadí, però no havia estat citada de la plana cerdana, i la seva presència en altres serres prepirinenques més al sud havia estat considera-

da poc segura. A la Cerdanya l'hem trobada, abundant, a les vernedes del riberal del Segre, entre Isòvol i el molí de Ger (DG09). També podem dir que a les serres de l'alt Berguedà hi és molt localitzada, però no pas absent, com podrien fer pensar diverses flors locals (Vives, 1964; Soriano, 1992). Als rasos de Peguera (CG96) la coneixem localment de la baga de Peguera, en pinedes humides de pi roig a 1.500-1.700 m, i de sota la collada de Ferrús, 1.600 m, en una avellanosa. Al massís de Catllaràs l'hem observada a l'E de Guardiola de Berguedà (DG07), a 730 m, en una avellanosa prop del Llobregat. En aquest darrer massís havia estat citada ja de dues localitats per Rosell (1978), que la considerarà molt rara; aquestes cites no són recollides per Bolòs & Vigo (1996).

***Ranunculus aconitifolius* L. subsp. *platanifolius* (L.) Bonnier & Layens**

Baga de Corró, al massís del Catllaràs (Berguedà, DG17), a 1.700 m. Tàxon ja conegut anteriorment dels massissos veïns del Verd (CG87) i dels rasos de Peguera (DG06).

Ranunculus ficaria* L. subsp. *ficaria

Entre Isòvol i el molí de Ger (Cerdanya, DG09), a 1.060 m; comuna a les vernedes. No havia estat citada de la Cerdanya.

***Reseda barrelieri* Bertol. ex Müll. Arg., in DC.**

Reseda suffruticosa Loefl. subsp. *barrelieri* (Müll. Arg. in DC.) Fern. Casas, Molero & Pujadas

Oròfit ibèric no gaire rar als Prepirineus orientals –cap a l'E, arriba almenys fins a l'alta vall del Llobregat i la solana de Cerdanya– al qual cal atribuir les citacions precedents de *R. alba* L. (Lapraz, 1954; Vives, 1964; Gruber, 1978; Soriano, 1992) a

la regió, recollides per Bolòs & Vigo (1990). Es fa sobretot en talussos de carreteres i camins forestals i també, més rarament, en codolars de torrents secs. L'hem observada en un bon nombre de localitats, que detallem tot seguit.

Serra del Verd (CG87): sota coll de Port (vessant S), a 1.550 m; pista de Gósol a coll de la Mola, 1.500-1.750 m; pistes del vessant S dels Cloterons, 1.700 m; pista del coll de Josa al Costafreda, 1.700 m. Pedraforca (CG97): Gósol, torrent de Rubinat, 1.540-1.600 m; pista del Pedraforca, 1.800 m; pista de Gresolet, 1.100-1.200 m. Serra del Cadí: marges de carretera entre el coll de Bancs i Adraén (CG77-78), a 1.390 m; pista de Gósol a Tuixén, entre el pont de Cernerres i Josa (CG87), 1.400 m; torrent de Cernerres (CG87) a 1.450-1.550 m; coll del Torn (CG98), 1.900 m; pista de prat d'Aguiló (CG98), 1.840 m. Cadinell (CG87): al W de coll de Jovell, 1.700 m. Solana de Cerdanya: congost del Segre a l'E de Martinet (CG99), 1.000 m. Les localitats més properes d'on havia estat citada són al Montsec i al Boumort (Bolòs & Vigo, 1990).

Rhamnus frangula L.

Espècie localment comuna al Berguedà oriental. Havia estat especialment freqüent a les vores de la riera de Merlès, des de Santa Maria de Merlès fins al Llobregat (DG15, DG14, DG04), a 400-550 m, on sembla que ha estat molt afectada pels incendis de l'estiu de 1994. També apareix, més escassa, en riberes i boscos humits de les vores del Llobregat (DG17, 780 m) i de les rieres de Merdançol (DG16, 650-750 m) i de Saldes (DG07, 750 m), i sota Sant Julià de Cerdanyola (DG07, 750-800 m). N'existeix una població molt probablement naturalitzada a la riera d'Avià, al S de Graugés (DG05, 520-560 m).

Ribes uva-crispa L.

Peguera, prop de Ca l'Agutzil (Fígols, Berguedà; CG96), 1.660 m; prop de Cal Déu de Corbera (Castellar del Riu, Berguedà; DG06), 1.550 m. Entre totes dues localitats –situades al nord i al sud del massís dels rasos de Peguera– només hi ha una desena de plantes, que viuen en bardisses montanes, no lluny de cases deshabitades.

Espècie força escassa a Catalunya, que viu sobretot en valls internes dels Pirineus. La raresa de la planta a la zona considerada, així com la seva localització prop de llocs que havien estat habitats, ens feia suposar que segurament tenia un origen subespontani. Així, la cita a DG06 (Bolòs *et al.*, 1995) era corregida al següent volum de la sèrie (Bolòs *et al.*, 1997). El descobriment recent de la població de Peguera, fa que considerem més probable l'espontaneïtat d'aquestes plantes, tot i que és difícil saber-ho amb certesa, ja que es tracta d'una espècie que ha estat cultivada en molts llocs. Ens trobem amb una problemàtica semblant a la que hem comentat en relació amb els *Berberis vulgaris* de Berga, en què no sabem si es tracta de petites poblacions residuals o bé de plantes naturalitzades; curiosament, totes dues espècies presenten força afinitats ecològiques i biogeogràfiques, en especial la seva preferència per les àrees de clima continental.

Rorippa palustris (L.) Besser

Embassament de Puigvalador (Capcir, DH22), 1.400 m. El setembre de 1995 aquesta planta s'estenia –molt abundant, amb milers d'individus– per quasi tota la cubeta enfangada de l'embassament, que havia estat buidat per a arreglar-lo. Segons la nostra determinació, servint-nos de Martínez Laborde (1993), les plantes recol·lectades corresponen a aquest tàxon

tetraploide, i no al molt afí –però diploide– *R. islandica* (Gunnerus) Borbás, molt sovint considerats la mateixa espècie.

Terrisse (1990, 1991) ja havia citat *R. islandica* dels barratges de Puigvalador i Matamala, com a escassa els anys 1989 i 1990. Més tard, ell mateix (1996), en un article on descriu la vegetació de l'embassament de Puigvalador dessecat, atribueix les plantes a *R. islandica* subsp. *islandica*, determinació que no coincideix amb la nostra.

Rosa arvensis Huds.

Espècie localitzada i molt escassa al Berguedà, d'on Vives (1964) i Soriano (1992) ja la citaven en dos punts (DG06, DG08). Potser no és tan rara com s'havia cregut, i ara podem donar-ne un bon nombre de localitats conegudes: ribera del Llobregat a l'W de la Pobla de Lillet (DG17), a 780 m; sobre el santuari de Paller (Bagà, DG08), 1.050 m; vall del riu de Peguera (Cercs, DG06), 800-1.000 m; obac de la serra de la Petita (Berga, DG06), 640 m; serrat de la Figuerassa, sota la cova de Can Maurí (Berga, DG06), 1.100 m; solell del Serrat Gran (Berga, DG06), 1.100 m; Coforb (Capolat, DG06), 1.020 m; riera d'Avià, al S de Graugés (Avià, DG05), 540-580 m; riera de Navel, al NE de Cal Cervera (Viver i Serrateix, CG94), 460 m. Viu en marges i clarianes de bosc, en condicions localment humides, i sempre representada per molt pocs individus.

Rosa sempervirens L.

Camí de Cabó (Organyà; CG67; 600 m); riu de la Guàrdia (Noves de Segre; CG68; 650-750 m); Aravell (Montferrer i Castellbò; CG69; 650-750 m); solana dels Vedats, al SE d'Ortedó (Alàs i Cerc; CG78; 1.150 m). Localitats prepireniques –totes de l'Alt Urgell– d'aquesta espècie mediterrània rara fora de les comarques litorals.

Salix lapponum L. subsp. *ceretana* P. Monts.

Sobre l'estany superior de la Pera (Lles, Cerdanya; CH80), a 2.360-2.380 m; abundant a les vores del torrent. També l'hem vist, molt escàs, a les molleses sota el Puigpedrós (Cerdanya, CH90), a 2.800 m. A l'herbari BCC es conserven dos plecs d'aquest tàxon procedents de localitats fins ara inèdites: pic de la Pelada, massís de Madres, 2.300 m (M. Saule), on es situa l'extrem E de la seva àrea de distribució coneguda; estanys de Balcera, al vessant del Capcir del massís del Carlit, 1.900 m (A. Baudière & M. Saule). Noves localitats d'aquest tàxon pirinenc, que era conegut puntualment des de la vall Ferrera fins al Carlit (Vigo & Carreras, 1987; Bolòs & Vigo, 1990).

Salix pyrenaica Gouan

Rasos de Peguera: sobre el clot de la Molina (CG96, 1.980 m). Massís del Catllaràs: a l'E de la font de Savagossa (DG17, 1.550 m). Espècie que ja havia estat citada de la resta de serres del Prepirineu oriental, però no d'aquestes dues, on és molt rar i localitzat.

Salvia aethiopsis L.

Sorribes i el molí de Fòrnols (la Vansa i Fòrnols, Alt Urgell; CG77), 980-1.020 m, on creix en prats secs i herbassars nitròfils instal·lats sobre camps abandonats. Espècie latepòntica molt rara als Pirineus. Vives (1964) la cità d'una localitat de l'alt Berguedà occidental, on no ha estat retrobada. Viu també al vessant nord-occidental de la serra del Cadí: Arsèguel (Blasco, 1981) i Cava (J. Vigo, com. pers. i observacions pròpies).

Satureja grandiflora (L.) Scheele

Vessant N del massís del Verd: torrent Fosc (Gósol, CG87), a 1.700 m. Aquesta

planta era coneguda ja de dues localitats properes del mateix alt Berguedà, que semblaven representar la totalitat de l'àrea catalana de l'espècie, i on nosaltres també l'hem observada: entre la бага de Nou Comes i la бага de Peguera, als rasos de Peguera (Grau, C. Pujol, *in* Cadevall, 1913-1937; Vives, 1964) i бага de Gresolet, al Pedraforca (Sebastià, 1983).

Saxifraga media Gouan

Coll dels Cortals, al massís del Catllaràs (Berguedà, DG17), a 1.700 m, sobre conglomerats. Boixeder de Jovell, al vessant SW de la serra del Cadí (Alt Urgell, CG88), a 2.000 m, sobre calcàries. Serra Llarga (Solsonès, CG86), a només 1.200 m, també sobre conglomerats. Poblacions marginals i aïllades d'aquest tàxon pirinec. Pel que fa a l'última, cal destacar la baixa altitud i el context marcadament mediterrani en el qual creix.

Saxifraga oppositifolia L.

Baga de Santa Eugènia i бага de l'Ardericó (massís del Catllaràs, Berguedà; DG17), a 1.200-1.500 m. Població aïllada i a molt baixa altitud per a aquesta espècie, que hi té l'única localitat coneguda en aquest massís prepirinec. Habita en talussos humits de petits cingles formats per conglomerats, orientats al N i en ambient forestal.

Senecio inaequidens DC.

Espècie d'origen sud-africà en neta expansió, coneguda des de la segona meitat dels anys vuitanta de l'Alta Cerdanya (Terrisse *et al.*, 1987) i avui freqüent a bona part de la Catalunya Nord (Anònim, 1996). Des de l'Alta Cerdanya –on avui és molt abundant– sembla que ha començat la colonització de les valls del Segre i del Llobregat, tot seguint les carreteres i, secundàriament, els rius. Els tres darrers anys (1995-97) l'hem poguda observar a

diverses localitats: marges de carretera entre Puigcerdà i Isòvol (Baixa Cerdanya; DG09, DG19; 1.050-1.100 m); llera del Segre a Sanavastre (Cerdanya; DG09; 1.000 m) i Bellver (Cerdanya; CG99; 1.000 m); antiga explotació de lignits de Sanavastre (Cerdanya, DG09, 1.040 m); coll de Bancs, a la carretera de la Seu d'Urgell a Tuixén (Alt Urgell; CG77; 1.380 m); carretera de Montant de Tost (Alt Urgell; CG67; 660 m); Organyà (Alt Urgell; CG67; 560 m); Sant Corneli (Cercs, Berguedà; DG07; 900 m); carretera de Puigcerdà a Barcelona, a Berga (Berguedà; DG06; 700 m) i Gironella (Berguedà; DG05; 490 m); polígon industrial de Berga (Berguedà; DG06; 700 m). Quasi totes les poblacions es troben als marges de carretera, sense penetrar en comunitats naturals. Alguns petits nuclis ocupen també la llera ruderalitzada del riu i antigues extraccions d'àrids.

La població més antiga és la primera de les esmentades, on ja l'havíem observada al començament de la dècada dels noranta, i avui els individus s'hi compten per milers. Les altres deuen ser el resultat de colonitzacions molt recents, i tenen actualment des d'una planta fins a uns quants centenars. El procés expansiu continua amb força: en una prospecció feta l'estiu de 1997 hem pogut constatar com les poblacions d'Organyà i Sanavastre han augmentat, en només dos anys, d'uns quants exemplars fins a diversos centenars. Més il·lustrativa encara pot ser l'evolució del nucli del coll de Bancs: el 1995 només hi havia una planta, el 1996 ja eren 10 individus en un radi de tres metres de la planta inicial, i el 1997 la població havia crescut a 133 exemplars en un radi de 20 m. També el 1997, n'hem pogut observar peus aïllats vora la carretera de la Molina a Castellar de n'Hug (Berguedà, DG18-28), a 1.600 i 1.870 m, d'on eren absents els anys anteriors.

La planta és també present, i gens rara, als marges de carretera de Sant Julià de Lòria i Andorra la Vella (Andorra; CH70; 900-980 m), on pot ser que hagués arribat ja els anys 80. Al Principat era citada de l'Alt Empordà i el Vallès Oriental (Casasayas, 1990) i de la Selva (Bolòs & Vigo, 1996). Vicens (1996) en dóna algunes noves localitats i fa un recull de citacions anteriors.

Smilax aspera L.

Riera de la Portella, més amunt del pantà de Fuïves (Olvan, Berguedà; DG05), a 590 m, només una planta. Serra de Queralt (Berga, Berguedà; DG06), a la base dels cingles orientats al S, a 950 m, on és una mica més freqüent. Els Castellassos (Coll de Nargó, Alt Urgell; CG66), a 600 m. Localitats prepirinenques d'aquesta espècie mediterrània, que es refugia als enclavaments càlids. Les dues localitats del Berguedà són les úniques que hi coneixem; no apareix en àrees més meridionals i mediterrànies, però sotmeses a la influència de la inversió tèrmica hivernal. Un comportament semblant té a la conca del Segre, on viu en localitats aïllades dels Prepirineus.

Solidago gigantea Alt. subsp. *serotina* (Kuntze) Mc Neill

Riberal del Segre a la Cerdanya: entre Bellver i Santa Eugènia (CG99), a uns 1.000 m, tres grups de plantes; Sanavastre (DG09), a uns 1.040 m, un grup. Aquestes plantes, localitzades la tardor de 1995, habitaven comunitats de ribera una mica ruderalitzades. La tardor de 1997 encara es mantenien als mateixos punts, sense que semblessin haver augmentat gaire en nombre. Aquest mateix any, n'hem vist un exemplar solitari al S del Pla de Sant Tirs (Alt Urgell, CG68), al marge de la carretera de Lleida.

Espècie nord-americana oriental, naturalitzada fa temps a l'Europa temperada. No coneguda fins ara amb aquest caràcter a la flora catalana. Bolòs & Vigo (1996) diuen que ha estat citada per error de l'Alta Cerdanya i que és, probablement, subespontània en algun altre lloc.

Telephium imperati L.

Localitats noves del Prepirineu oriental, d'on només coneixíem una citació de Soriano (1992) al Cadí sud-oriental: sobre l'Alzina d'Alinyà (Fígols i Alinyà, Alt Urgell; CG77; 1.650 m); entre Cornellana i Fòrnols (Alt Urgell; CG77; 1.300 m); la solana de Cambrils (Odèn, Solsonès; CG66; 1.400 m); solana de Cadí a l'E de Josa (Alt Urgell; CG88, 1.450 m); Serrat Gran (Berga, Berguedà; DG06; 1.100 m); roca de l'Argelaguer, sobre Grèixer (Guardiola de Berguedà; DG08; 1.300 m); torrent del Saüc (Urús, Baixa Cerdanya; DG08; 1.500 m). Habita en solells calcaris molt pedregosos, sovint en peus de roques balmades.

Thesium catalaunicum Pedrol & Lainz

Tàxon de descripció recent (Pedrol & Lainz, 1995), i que molt probablement és comú a bona part del Prepirineu. L'hem trobat en diverses localitats de l'Alt Urgell, Solsonès i Berguedà, on sembla força freqüent: coll de Creus (la Vansa i Fòrnols, CG78; 1.480 m); serra del Boixeder (la Vansa i Fòrnols, CG78; 1.750 m); cap dels Plans (Capolat, CG95; 1.300 m); Cal Sastre de Valls (Guixers, CG96; 860 m); Llinars (Castellar del Riu, CG96; 880 m); Sant Serni de Torrens (Capolat, CG96; 1.000 m); serrat de Sant Joan i el Portell de Baix (Vallcebre, DG07; 1.150-1.300 m); sota coll de Pradell (Vallcebre, CG97; 1.700 m); solell de la Muga (la Pobla de Lillet, DG17; 1.100 m), coll de la Batallola (Sant Jaume de Frontanyà, DG17; 1.200 m).

A la majoria d'aquests indrets és localment abundant. Les poblacions més típiques ocupen terrenys calcinals poc inclinats, sovint una mica pedregosos i amb presència de margues o llims, on possiblement es produeix una saturació temporal d'aigua edàfica a la fi de l'hivern i a l'inici de la primavera. A la serra del Boixeder també l'hem observada a les clarianes d'un matollar d'*Arctostaphylos uva-ursi*. Floreix des de mitjan abril, a les localitats baixes, fins a primers de juny a les més altes, abans que *T. alpinum*, amb el qual segurament havia estat confós. Aquesta darrera espècie, al territori considerat, és característica de les pinedes altimontanes i subalpines, generalment situades en vessants obacs.

Thymelaea tinctoria (Pourr.) Endl. subsp. *navalis* (Ramond) Nyman

Vall de Pi, sobre la Roca Foradada (Cerdanya, CG98), on creix en esquerdes i peus de cingle calcari, en orientació W. Tàxon pirinenc ja conegut, no lluny d'aquesta nova localitat, de diversos punts del Prepirineu berguedà, on sembla que es troba el seu límit nord-oriental de distribució. No havia estat citat, però, de la Cerdanya ni de la serra del Cadí.

Thymus serpyllum L. subsp. *fontqueri* (Jalas) O. Bolòs & Vigo

Valldan (Odèn, Solsonès; CG66), a 650 m; Canelles (Alinyà, Alt Urgell; CG67), a 700 m. Hi habita en prats secs sobre margues, el seu ambient característic. Tàxon propi de les valls continentals dels Prepirineu central, comú encara a la rodalia d'Organyà i de Coll de Nargó, per la dreta del Segre. Les localitats que aportem, ja a l'esquerra del riu, representen probablement el límit nord-oriental de l'àrea del tàxon.

Tilia cordata Mill.

Arbre que té l'extrem W de la seva àrea de distribució catalana –sense considerar la Vall d'Aran– al Berguedà central, a l'entorn de la serra de Picancel (DG06, DG16), a 650-1.000 m, on abunda a les canals orientades al N i forma part part de bosquets caducifolis mixtos. Arriba a la dreta del Llobregat, per l'obac de la serra de la Petita (Berga, DG06), a 580-700 m, i pel S segueix la riera de la Portella fins al pantà de Fuïves (Olvan, DG05), a 550 m. Ja havia estat citat de la comarca, a la Nou (DG06) per A. Bolòs (1953), on creiem versemblant la seva presència, tot i no haver-la-hi vist. També l'esmenta Llensa (1946) de l'estret de Llúria (CG97), localitat que considerem molt probablement errònia. Cap d'aquestes citacions és recollida per Bolòs & Vigo (1990).

Vinca minor L.

Ribera del Bastareny, a l'W de Cal Cerdanyola (Gisclareny, Berguedà; DG08), a 910 m. Coforb (Capolat, Berguedà; DG06), a 940 m, i a l'W de Graugés (Avià, Berguedà; DG05), a 570 m, totes dues localitats vora la riera d'Avià o de Bellús, als seus trams superior i mitjà. Aquestes poblacions, tot i que avui són plenament espontànies, no podem pas assegurar que no hagin tingut l'origen en plantes cultivades. Aquesta espècie, molt escassa a Catalunya, ja havia estat citada del Berguedà a la baga de Gresolet (Saldes) per Sebastià (1983), on nosaltres mateixos l'hem poguda observar en una clariana de la fageda, segurament a la mateixa localitat.

Viscum album L. subsp. *album*

Gresolet (Saldes, Berguedà; CG97), a 1.300 m; paràsit sobre *Fraxinus excelsior*, *Ulmus minor*, *Populus canadensis* i *Sorbus*

aria. En àrees veïnes (serra del Verd, Port del Comte, Cadí occidental) ja era coneguda la subsp. *austriacum*, però no s'hi havia citat mai la subsp. *album*.

Xatardia scabra (Lap.) Meissner

Espècie endèmica dels Pirineus orientals, amb una gran part de les seves poblacions a la serra del Cadí, especialment al vessant nord. No era coneguda, en canvi, del vessant sud-occidental d'aquesta serra, on n'hem trobat recentment una població. Habita en petites tarteres orientades al S, situades al boixeder de Jovell, sobre coll de Jovell (Josa, Alt Urgell; CG88), entre 2.000 i 2.200 m.

Agraïments

A Josep Vigo per l'orientació i la revisió d'aquest treball. A André Terrisse per les dades que ens ha proporcionat sobre la flora del Capcir. A Peter Elmer i Alain Mangeot per la informació sobre algunes espècies.

Bibliografia

- ALOMAR, G. 1989-1990. Aportació a la flora orquidiòfila de les illes Balears. *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears*, 33: 269-273.
- ANÓNIM 1996. *Le Sénéçon du Cap dans les Pyrénées-Orientales*. Agence Méditerranéenne de l'Environnement.
- BENEDÍ, C.; MOLERO, J.; SIMON, J. & VICENS, J. 1997. *Euphorbia* L. In: *Flora iberica*, vol. 8 (S. Castroviejo et al., ed.). CSIC. Madrid, p. 210-285.
- BLASCO, A. 1981. *Salvia aethiopsis* L. In: Notes breus sobre la flora dels Països Catalans. *Butll. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 46: 156-157.
- BOLÒS, A. 1953. Datos botánicos sobre los montes de Falgars. *Collect. Bot. (Barcelona)*, 3: 325-344.
- BOLÒS, O. & VIGO J. 1984, 1990, 1996. *Flora dels Països Catalans*. Vol. 1, 2, 3. Barcino. Barcelona.
- BOLÒS, O.; FONT, X. & PONS, X. (compil.) 1994. *Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans*. IEC. Orca: Atlas Corològic, 4. Barcelona.

- BOLÒS, O.; FONT, X.; PONS, X. & VIGO, J. (compil.) 1995. *Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans*. IEC. Orca: Atlas Corològic, 5. Barcelona.
- BOLÒS, O.; FONT, X.; PONS, X. & VIGO, J. (compil.) 1997. *Atlas corològic de la flora vascular dels Països Catalans*. IEC. Orca: Atlas Corològic, 6. Barcelona.
- BOLÒS, O.; MASALLES, R. M.; NINOT, J. M. & VIGO, J. 1993. *Flora Manual dels Països Catalans*. 2a edició. Pòrtic. Barcelona.
- CADEVALL, J. i col. 1913-1937. *Flora de Catalunya*. (6 vol.). Barcelona.
- CARRERAS, J. 1993. *Flora i vegetació de Sant Joan de l'Erm i de la vall de Santa Magdalena (Pirineus Catalans)*. Institut d'Estudis Ilerdencs. Lleida.
- CARRILLO, E. & NINOT, J. M. 1992. Flora i vegetació de les valls d'Espot i Boi, vol. I. *Arxius Sec. Ci. Inst. Estud. Catalans*, 99/1: 1-447.
- CASASAYAS, T. 1990. *La flora al·lòctona de Catalunya*. Tesis Doctorals microf., 787. Universitat de Barcelona.
- DAVIES, P.; DAVIES, J. & HUXLEY, A. 1988. *Wild Orchids of Britain & Europe*. The Hogarth Press. Londres.
- DELFORGE, P. 1994. *Guide des Orchidées d'Europe, d'Afrique du Nord et du Proche-Orient*. Delachaux et Niestlé. Lausanne.
- FARRÀS, A.; MASALLES, R. M.; VELASCO, E. & VIGO, J. 1981. Sobre la flora i la vegetació de la Serra de Cadí. *Butll. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 44: 131-145.
- FONT, X. 1993. Estudis geobotànics sobre els prats xeròfils de l'estatge montà dels Pirineus. *Arxius Sec. Ci. Inst. Estud. Catalans*, 105: 1-828.
- FONT QUER, P. 1982. *Plantas medicinales. El Dioscórides renovado*. 8a edició. Labor. Barcelona.
- GENIEZ, P. & LETSCHER, R. 1996. Deux nouvelles Orchidées pour la chaîne des Pyrénées: *Orchis spitzelii* Sauter ex W. D. J. Koch et *Epipactis distans* C. Arvet-Touvet. *L'Orchidophile*, 122: 122-124.
- GONZÁLEZ, F. & GIL, J. 1987. *Maianthemum bifolium* (L.) F. W. Schmidt als Pirineus. In: Notes breus sobre la flora dels Països Catalans. *Butll. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 54: 89.
- GRUBER, M. 1978. *La végétation des Pyrénées Ariégoises et Catalanes occidentales*. Tesi doctoral. Univ. Aix-Marseille III.
- GUITTONEAU, G. G. & MONTSERRAT, G. 1988. Systématique, écologie et chorologie du genre *Erodium* sub-sec. *Petraea* en Espagne. *Monogr. Inst. Pir. Ecol.*, 4 (Homenaje a Pedro Montserrat): 589-595.
- LAPRAZ, G. 1954. Contribution a l'étude de la flore de Catalogne (suite). *Collect. Bot. (Barcelona)*, 4 (1): 41-52.
- LAZARE, J.-J.; MIRALLES, J. & VILLAR, L. 1987. *Cypripedium calceolus* L. (Orchidaceae). In: el Pirineo. *Anales Jard. Bot. Madrid*, 43(2): 375-382.
- LEWIN, J.-M. 1997. *Orchis spitzelii* Saut. dans les Pyrénées-Orientales: «Ça fait un sacre bout de temps que j'y suis». *Monde Pl.*, 459: 27-28.

- LLENSA S. 1946. *Anotacions botàniques a una excursió per l'Alt Bergadà*. Barcelona.
- MARCET A. 1912. Excursió botànica a Montserrat, Sant Llorenç dels Piteus i Pedraforca. *Arx. d'Est. C. Exc. de Terrassa*. Terrassa.
- MARTÍNEZ LABORDE, J. B. 1993. *Rorippa Scop.* In: *Flora Iberica*, vol. 4 (S. Castroviejo *et al.*, ed.). CSIC. Madrid, p. 106-117.
- PASCUAL, R. 1996. Novetats per a la flora vascular de la serra del Montsant. *Bull. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 64: 53-59.
- PEDROL, J. & LAINZ, M. 1995. *Thesium catalaunicum* Pedrol et M. Lainz (Santalaceae), sp. nova. *Anales Jard. Bot. Madrid*, 53(1): 147.
- ROMO, A. M. 1985. Plantes dels Pirineus Catalans. *Collect. Bot. (Barcelona)*, 16(1): 117-122.
- ROMO, A. M. 1989. Flora i vegetació del Montsec (Pre-Pirineus catalans). *Arxius Sec. Ci. Inst. Estud. Catalans*, 90: 1-534.
- ROSELL, A. 1978. *Flora i vegetació de la Clusa*. Tesis de Llicenciatura inèdita. Univ. de Barcelona.
- SANZ, H. & NUET, J. 1995. *Guia de camp de les orquídies de Catalunya*. Montblanc-Martin. Barcelona.
- SEBASTIÀ T. 1983. *Observaciones sobre la estructura y la ecología de los hayedos del valle de Gresolet (Alt Berguedà)*. Tesis de Llicenciatura inèdita. Univ. de Barcelona.
- SORIANO, I. 1992. *Estudi florístic i geobotànic de la Serra de Moixeró i del massís de la Tosa d'Alp (Pirineus orientals)*. Tesis Doctorals microf., 1601. Univ. Barcelona.
- SORIANO, I. 1993. Aportació al coneixement florístic de la Serra de Moixeró i del massís de la Tosa d'Alp (Pirineus catalans). *Fol. Bot. Misc.*, 9: 27-34. .
- TERRISSE, A. *et al.* 1987. Contributions à l'inventaire de la flore: Pyrénées Orientales. *Bull. Soc. Bot. Centre-Ouest*, 18: 107.
- TERRISSE, A. *et al.* 1989. Contributions à l'inventaire de la flore: Pyrénées Orientales. *Bull. Soc. Bot. Centre-Ouest*, 20: 131.
- TERRISSE, A. *et al.* 1990. Contributions à l'inventaire de la flore: Pyrénées Orientales. *Bull. Soc. Bot. Centre-Ouest*, 21: 200.
- TERRISSE, A. *et al.* 1991. Contributions à l'inventaire de la flore: Pyrénées Orientales. *Bull. Soc. Bot. Centre-Ouest*, 22: 242.
- TERRISSE, A. 1996. La végétation d'un lac de barrage provisoirement asséché (étang de Puyvalador, Pyrénées-Orientales). *Bull. Soc. Bot. Centre-Ouest*, 27: 59-62.
- VALLÈS, F. & BADIA, J. 1994. El freixe de flor *Fraxinus ornus* L., un nou arbre per a la flora de Catalunya. In: Notes breus (flora). *Bull. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 62: 111-114.
- VICENS, J. 1996. *Cistus x ledon* Lam., *Aster lynosiris* (L.) Bernh. i *Senecio inaequidens* L., tres plantes interessants de la flora catalana. *Bull. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 64: 78-79.
- VIGO, J. 1983. El poblament vegetal de la Vall de Ribes, I: Catàleg florístic. *Acta Bot. Barcinon.*, 35: 1-218. .
- VIGO, J. 1996. *El poblament vegetal de la vall de Ribes. Les comunitats vegetals i el paisatge*. Institut Cartogràfic de Catalunya. Barcelona.
- VIGO, J. & CARRERAS, J. 1987. *Salix lapponum* L. a la Vallferrera. In: Notes breus sobre la flora dels Països Catalans. *Bull. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 54: 91-93.
- VIVES, J. 1964. Vegetación de la alta cuenca del Cardener. Estudio florístico y fitocenológico comarcal. *Acta Geobot. Barcinon.*, 1: 1-218.